

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

12 august 2014

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte – Petru Ursache,

Judecători – Constantin Alerguș, Nadejda Toma, Petru Moraru, Oleg Sternioală,

a judecat, fără citarea părților, recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Bălți, Valentina Costăș și de reprezentantul părții civile „Izvorul Mariei”, Vorobiov Victor, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 29 ianuarie 2014, în cauza penală în privința lui

Bortă Ecaterina Nicolae,

născută la 19 februarie 1950, originară și domiciliată în r- nul Ungheni, s. Chirileni.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

- 1. de la 04 octombrie 2012 - până la 19 septembrie 2013 (instanța de fond);*
- 2. de la 03 octombrie 2013 - până la 29 ianuarie 2014 (instanța de apel);*
- 3. de la 18 iunie 2014 - până la 12 august 2014 (instanța de recurs ordinar).*

Procedura prevăzută de art.431 alin. (1) pct.1¹⁾ Cod de procedură penală legal executată.

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Ungheni din 19 septembrie 2013, Bortă Ecaterina a fost condamnată în baza art. 191 alin. (5) Cod penal la 8 ani închisoare, cu executarea în penitenciar de tip închis pentru femei.

2. Pentru a pronunța sentința instanța de fond a reținut că, la 15 decembrie 2009, între SRL „Liversina”, reprezentată de Bortă Ecaterina și „Izvorul Mariei”, reprezentată de administratorul Vorobiov Victor, a fost încheiat un contract de acordare a serviciilor de păstrare a grâului alimentară nr. 12-p.

Astfel, reieșind din prevederile și condițiile contractului menționat, SRL „Liversina”, s-a obligat asumându-și responsabilitatea ca să păstreze în depozitele de care dispune, contra plată, grâul alimentară în cantitate totală de

1019,860 t., care, i-au fost livrate de către CP „Izvorul Mariei”.

Cu toate acestea, administratorul SRL „Liversina”, Bortă Ec., fără de a ține cont de prevederile contractului încheiat între întreprinderea pe care o conduce și CP „Izvorul Mariei”, inclusiv și prevederile pct.2.2., potrivit cărora și-a asumat responsabilitatea cu 5 zile înainte să anunțe despre eventuala stocare sau eliberare a grâului, în perioada de timp menționată, a însușit ilegal din cantitatea totală de grâu încredințat de către CP „Izvorul Mariei” în administrarea acesteia 969,86 t. de grâu, pe care le-a realizat în aceeași perioadă de timp după buna sa apreciere, însușind totodată, și sumele de bani câștigate în urma realizărilor efectuate.

3. Împotriva sentinței au declarat apel avocații Snegur Anatolii, Cojocari Victor în numele inculpatei care au solicitat, casarea acesteia și achitarea inculpatei Bortă Ec. din lipsa în acțiunile acesteia a elementelor constitutive ale infracțiunii. Consideră că instanța de fond analizând probele cauzei, incorect a stabilit circumstanțele cauzei și greșit a încadrat acțiunile inculpatei în baza art. 191 alin.(5) Cod penal. Prin urmare, instanța nu a luat în considerație că contractul nr. 12-p din 15 decembrie 2009 a fost întocmit fictiv, cu mult mai târziu după ce grâul a fost realizat. Contractul dat a fost semnat de către Bortă Ec. la insistența părții vătămate Vorobiov V., care a vrut să aducă documentele sale în ordine, pentru a nu fi vinovat față de Agenția privind Rezervele Materiale de Stat. Pentru a justifica acțiunile sale, ca să nu aibă probleme, Vorobiov V. în vara an. 2009 a dat SRL „Liversina” să realizeze grâul, unde, se asigură și întocmește contractul de păstrare nr.12-p. Astfel, instanța nejustificat nu a luat în considerație declarațiile inculpatei care a confirmat că s-au înțeles ca grâul să îi dea pentru realizare. Nu a existat nici un sens de a lua grâul la păstrare. A menționat că între părți există relații civile dar nicidecum penale. Astfel, nimeni nu poartă răspundere penală, pentru neîndeplinirea obligațiilor sale contractuale pe cazurile civile. Analizând și apreciind toate probele în cumul, se observă că în acțiunile inculpatei nu sunt semnele calificative ale delapidării. Avocatul Cojocari V. suplimentar a menționat că instanța de fond la examinarea cauzei a ignorat declarațiile martorilor oculari care nu erau cointeresați, punând la baza sentinței de condamnare numai declarațiile persoanelor cointerestate, depozitiile cărora nu sunt obiective și confirmate prin alte probe ale cauzei.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 29 ianuarie 2014, au fost admise apelurile avocaților Snegur A., Cojocari V. în numele

inculpatei Bortă Ec., casată sentința contestată cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care.

- Bortă Ecaterina a fost achitată de sub învinuirea de săvârșire a infracțiunii prevăzute la art. 191 alin.(5) Cod penal, pe motiv că fapta acesteia nu întrunește elementele infracțiunii.

5. Instanța de apel a menționat că probele care au fost prezentate și cercetate în instanța de fond confirmă doar faptul constatării unui neajuns de grâu rezultat în urma unor relații contractuale între SRL „Liversina” și CP „Izvorul Mariei”, dar nici o probă nu demonstrează faptul însușirii sumelor rezultate din realizarea grâului de către inculpată, astfel concluzia instanței privind vinovăția inculpatei poartă un caracter de presupunere.

Inculpata Bortă Ec. atît pe parcursul urmăririi penale, cît și în cadrul ședințelor instanței de fond și apel, a negat faptul însușirii sumei rezultate din realizarea grâului transmis de către CP „Izvorul Mariei” la SRL „Liversina”, menționînd, că se cunosc cu Vorobiov V. aproximativ din anul 2007, cînd acesta activa în calitate de administrator la SRL „Tîmplarul”, după care a activat ca administrator la CP „Izvorul Mariei”. Au fost în relații prietenești, se întîlneau des, inclusiv și la diferite ceremonii și sărbători. În vara an. 2009, SRL „Liversina”, pe care o conducea și SRL „Cesamol Lux”, la care conducător era fiul ei, aveau probleme financiare, referitor la restituirea creditelor bancare. Pentru a rezolva situația dată, ea împreună cu fiul ei, Bortă A., au discutat cu Vorobiov V., care i-a spus că poate să-i ajute printr-un împrumut acordat cu grâu, pe care ulterior îl vor achita din roada viitoare sau prin achitarea cu bani.

Potrivit înțelegerii avute, CP „Izvorul Mariei” a transmis, o cantitate de 528 tone de grâu recoltată către SRL „Liversina”, care a fost vîndută la diferiți agenți economici. În octombrie 2009, CP „Izvorul Mariei” a transmis, o altă cantitate de 488 tone grâu către SRL „Cesamol Lux”, care a fost vîndută direct de la depozitul CP „Izvorul Mariei” din s. Medeleni și achitate creditele bancare.

Ulterior, Vorobiov V, a venit și i-a comunicat, că grâul dat ca împrumut este din rezerva de stat și el are probleme, deoarece nu a fost în drept să elibereze careva grâu fără acordul Agenției de Stat pentru Rezerve și Ajutoare Umanitare, iar pentru a motiva lipsa cantității de grâu din depozitul său din Medeleni, este necesar de încheiat un contract de depozit cu SRL „Liversina” prin CP „Izvorul Mariei”, care ar demonstra că grâul este depozitat la un alt

agent economic. Din motiv că Vorobiov V. a ajutat-o cu acordarea împrumutului, ea a semnat acest contract de depozit.

Apoi, în ianuarie 2010, potrivit înțelegerii, în scopul restituirii grâului dat cu împrumut, ca garanție în îndeplinirea obligațiilor asumate, ea a transmis în subarendă CP „Izvorul Mariei” 337 ha de pământ însămânțare cu diferite culturi cerealiere, pentru ca ulterior depă recoltare să se achite. Din roada an. 2010, SRL „Liversina” a mai întors 348,150 tone de grâu, iar în 2011 – 141,47 tone de grâu, cantitate ce a fost transformată din valoarea 291 550 lei, bani obținuți din vânzarea rapiței de pe pământul dat în subarendă.

De către SRL „Liversina” a fost achitat impozitul funciar pentru pământul dat în subarendă în mărime de 38000 lei, cât și achitate în bani și producție în valoare de 148 000 lei arenda pământului către cotași.

Ulterior s-au început conflictele și neînțelegerile cu Vorobiov V.

În confirmarea declarațiilor inculpatei, partea apărării a adus probe care demonstrează că Vorobiov V., în perioada an. 2007-2009 a avut relații economice cu SRL „Liversina”. Au fost prezentate ca probe actul de verificare reciprocă dintre SRL „Tîmplarul” cu SRL „Liversina” încheiat la 31.01.2013, declarațiile martorului Oboroc M., care a explicat că există datorii reciproce între agenții economici CP „Izvorul Mariei”, SRL „Liversina”. SRL „Tîmplarul”, SRL „Cesamol Lux”, iar referitor la 988 tone de grâu eliberat de CP „Izvorul Mariei” a declarat că posibil, grâul a fost eliberat la înțelegerea dintre conducătorii întreprinderilor date ca credit comercial în marfă, cu efectuarea achitării posteroare. De către ea, ca contabilă nu a luat sau nu a eliberat de la evidență contabilă careva cantități de grâu, declarațiile martorului Țurcan Vl., care a declarat că grâul din depozitul CP „Izvorul Mariei” în an. 2009 nu a fost dat agentului economic SRL „Liversina” pentru depozitare, păstrare și redirectionare inversă ca bun material din Rezerva de Stat, dar a fost dat în calitate de împrumut comercial, care necesita de a fi restituit din roada anului următor 2010-2011, declarațiile martorului Bortă A.

În cadrul urmăririi penale, a fost prezentat un certificat, în care de către Vorobiov V. este confirmat faptul că în an. 2011 de pe terenurile luate în subarenda de CP „Izvorul Mariei” de la SRL „Liversina” s-a recoltat mai multă producție, care a fost vîndută în scopul stingerii datoriei SRL „Liversina” față de CP „Izvorul Mariei”, însă nici la urmărirea penală, cât și în instanța de fond nu a fost dată o apreciere clară acestui certificat și verificării în contrapunere

contabilă a sumelor obținute de CP „Izvorul Mariei” în raport cu creanțele reale formate între doi agenți economici de pe urma activității economice.

Instanța de fond greșit a invocat că contractul de subarendă nu are nimic comun cu contractul de depozit, deoarece contractul de subarendă a fost încheiat la 27 decembrie 2010, iar tranzacția de împăcare a fost încheiată la 14 ianuarie 2011, care la acel moment de către SRL „Liversina” prin facturi a fost întoarsă de la păstrare către CP „Izvorul Mariei” cantitatea de 348 050 kg. de grâu.

În sentința de condamnare, instanța de fond nu specifică că, cantitatea de 988 tone de grâu a fost transmisă de CP „Izvorul Mariei” la doi agenți economici diferiți, și anume: SRL „Liversina” și SRL „Cesamol Lux” în perioade anterioare așa numitului contract de depozit. Instanța de fond face referință la facturile, prin care în perioada 22.07.2009-05.09.2009 CP „Izvorul Mariei” adresează către SRL „Liversina” cantitatea de 531,390 t. de grâu, însă, în facturile nominalizate nu este stabilit cu ce scop este transmisă cantitatea de grâu, mai mult ca atât, cantitatea transmisă pe factori este de 529,520 t, dar nu - 531,390 tone, cum este indicat în sentința Judecătorei Ungheni.

Instanța de apel a conchis că instanța de fond nu a dat o apreciere din punct de vedere al pertinentei, concludenței și veridicității fiecărei probe, adoptînd o hotărîre neîntemeiată, fără a lua în considerare toate împrejurările cauzei, iar învinuirea adusă inculpatei este neîntemeiată și neconcretă, deoarece acuzarea nu a prezentat probe care ar dovedi vinovăția acesteia în săvîrșirea faptei imputate.

Mai mult ca atât, în învinuirea înaintată, cît și în sentința instanței de fond, în descrierea faptei constatate ca fiind dovedită nu este indicată concret suma care se pretinde că ar fi fost însușită de către inculpată în urma realizării celor 969,86 t. de grâu transmise spre păstrare de către CP „Izvorul Mariei” la SRL „Liversina” administrate de către Bortă Ecaterina.

În speță, nici una din probele acumulate pe parcursul urmăririi penale, judecării cauzei în instanța de fond și de apel, nu demonstrează intenția inculpatei de delapidare a averii străine și concluzia instanței de fond precum, că Bortă Ec. a însușit 969,86 tone de grâu, pe care le-a realizat, însușind totodată și sumele de bani cîștigate în urma realizării, poartă un caracter de presupunere. Astfel, în lipsa laturii subiective și obiective a infracțiunii incriminate lui Bortă Ec. urmează a fi pronunțată o sentință de achitare.

6. Împotriva hotărîrii judecătorești nominalizate a declarat recurs

ordinar acuzatorul de stat și reprezentantul părții civile „Izvorul Mariei” Vorobiov V., care au solicitat:

- acuzatorul de stat, care invocând ca temei de drept prevederile art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, solicită casarea deciziei contestate cu menținerea sentinței, deoarece apelul a fost greșit admis. În argumentarea recursului a menționat că instanța de apel a constatat că probele cercetate în instanța de fond confirmă doar faptul constatării unui neajuns de grâu rezultat din relațiile contractuale între SRL „Liversina” și CP „Izvorul Mariei” și nici o probă nu demonstrează faptul însușirii sumelor rezultate din comercializarea grâului de către inculpată. Consideră, că prin examinarea probelor s-a stabilit, că pe parcursul lunii august-septembrie 2009 de la CP „Izvorul Mariei” a fost expediată la SRL „Liversina” – 1019,86 tone de grâu, transmis în baza facturilor de expediție. Fără acordul CP „Izvorul Mariei”, Bortă Ec. a vândut grâul transmis. După expedierea a 1019,86 tone de grâu, Bortă Ec. în calitate de administrator al SRL „Liversina” a devenit administratorul acestuia și fără acordul CP „Izvorul Mariei” nu era în drept să dispună de acest grâu. Prin faptul, că la 15.12.2009 Bortă Ec. a încheiat contractul de depozit și a semnat factura de expediție din 15.12.2009, în care era indicat că grâul se transmite la păstrare a și recunoscut scopul transmiterii grâului anume la păstrare.

Conform probelor examinate, s-a stabilit că CP „Izvorul Mariei” a primit grâu din rezervele de stat și a încheiat contractul de depozit cu „Liversina” pe un termen de un an, de la 01.01.2009 pînă la 31.12.2009.

Inculpata a recunoscut că a primit de la CP „Izvorul Mariei” cantitatea de grâu indicată în factura de expediție, pe care le-a vândut imediat după ce le-a primit cu scopul de a-și acoperi datoriile pe care le avea SRL „Liversina”.

Instanța de apel a ignorat declarațiile inculpatei precum că în an. 2010 Vorobiov V. s-a adresat în judecată privitor la restituirea bunurilor, adică a 700 tone de grâu și 400 000 lei, pe care îi datora față de CP „Izvorul Mariei”, iar în baza hotărîrii judecătorești s-a aplicat sechestrul pe conturile bancare a SRL „Liversina” și SRL „Cesamol Lux”. Aceste circumstanțe au fost stabilite și prin declarațiile reprezentantului părții civile Vorobiov V. care a declarat despre datoriile existente ale SRL „Cesamol Lux” și SRL „Liversina” față de CP „Izvorul Mariei”. A menționat că Bortă Ec. s-a adresat pentru a încheia o tranzacție de împăcare și pentru a debloca conturile bancare. A fost încheiată tranzacția, conform căreia Bortă Ec. a transmis în subarendă mai puțin de 374 ha de pămînt, iar datoriile nu au fost acoperite. În 2009 a încheiat un contract

de păstrare a peste 1000 tone de grâu cu Bortă Ec., iar în contract era stipulat scopul de păstrare a grâului.

Consideră, că instanța de apel neîntemeiat în soluția sa a invocat că învinuirea adusă inculpatei este neconcretă, lipsește legătura cauzală directă între acțiunile acesteia și efectul avut, precum și că în învinuirea înaintată, cât și în sentința instanței de fond, în descrierea faptei constatate ca fiind dovedită nu este indicată concret suma care se pretinde că ar fi fost însușită de către inculpată la comercializarea grâului, deoarece în învinuirea adusă lui Bortă Ec. este indicat că prin acțiunile acesteia a fost cauzat părții vătămate un prejudiciu în proporții deosebit de mari în valoare totală de 2279171 lei. La înaintarea învinuirii inculpatei, la prezentarea materialelor cauzei penale, Bortă Ec. nu a declarat despre faptul că învinuirea adusă nu îi este clară, însă nu a recunoscut vina în cele incriminate. În sentința instanței de fond, în partea descriptivă, a fost descrise acțiunile inculpatei contrare clauzelor contractului de acordare a serviciilor de păstrare a grâului manifestate prin comercializarea grâului și însușirea sumelor de bani câștigate în urma realizării. Ulterior, a ajuns la concluzia că prejudiciul cauzat părții vătămate constituie proporții deosebit de mari.

- reprezentantul Vorobiov V., care invocând prevederile art. 427 alin. (1) pct. 5), 6) Cod de procedură penală, solicită casarea deciziei instanței de apel cu menținerea sentinței de condamnare. Consideră, că adoptând o hotărâre ilegală de achitare, instanța a apreciat unilateral probele, fără a le cerceta nemijlocit sub toate aspectele. Instanța de apel a pus la baza deciziei declarațiile inculpatei, care nici nu a fost audiată în cadrul ședinței de judecată, a martorului Bortă A., fiul inculpatei. Instanța nu a apreciat corect faptul că inculpata în cadrul ședinței instanței de fond a depus declarații încurcate și diferite referitor la circumstanțele cauzei. Mai mult ca atât, fără a o audia și fără a-i pune careva întrebări de concretizare, declarațiile inculpatei le-a pus în favoarea ultimei la baza deciziei de achitare, dându-le o apreciere unilaterală. Instanța nu a luat în considerație că inculpata în cadrul ședinței instanței de fond a recunoscut faptul, că grâul a fost dat la păstrare și că l-a realizat fără acordul lui Vorobiov V. La fel, instanța eronat a ajuns la concluzia că instanța de fond greșit a invocat că, contractul de subarendă nu are nimic comun cu contractul de depozit, deoarece instanța de apel nu a luat în considerație că contractul de subarendă a fost încheiat în baza titlului executoriu emis de Judecătoria Economică, unde, fiindu-i blocate conturile

bancare, Bortă Ec. a încheiat o tranzacție de împăcare cu Vorobiov V., prin care i-a dat în subarendă 374 ha de pământ.

Totodată, instanța de apel a examinat cauza în lipsa sa, necătfînd la faptul că a telefonat și comunicat că se află în drum, dar din cauza condițiilor climaterice i s-a defectat automobilul, rugînd ca cauza să fie amînată pentru o altă zi, însă instanța a ignorat cerințele sale, lipsindu-l de acest drept.

7. În conformitate cu prevederile art. 431 alin.(1) pct.1¹) Cod de procedură penală, avocatul Cojocari V. în numele inculpatei Bortă Ec. a depus referință privind opinia sa asupra recursurilor ordinare declarate de procuror și reprezentantul părții civile Vorobiov V., menționînd că consideră întemeiate, juste și legale concluziile luate de instanța de apel în decizia sa din 29.01.2014 referitor la achitarea cet. Bortă Ec., care sunt motivate și bazate pe aprecierea obiectivă și sub toate aspectele a probelor administrate în cauză. Instanța corect a conchis că fapta lui Bortă Ec. nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 191 alin.(5) Cod penal, lipsind probe care confirmă latura obiectivă și subiectivă a infracțiunii incriminate.

8. Judecînd recursurile ordinare declarate în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal lărgit consideră că recursurile urmează a fi admise cu dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță, în alt complet de judecată, din următoarele considerente.

Potrivit art. 6 § 1 la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, care prevede dreptul la un proces echitabil, conform căruia orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Conform art. 427 alin. (1) pct. 5) și 6) Cod de procedură penală, hotărîrea instanței de apel poate fi supusă recursului pentru a repara eroarea de drept comisă de instanța de apel în cazul cînd cauza a fost judecată în apel fără citarea legală a unei părți care, legal citată, a fost în imposibilitatea de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate, instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărîrea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție, în baza prevederilor art. 434 Cod de procedură penală, verifică legalitatea hotărîrilor atacate pe

baza materialelor cauzei, ținând seama, după caz, de opinia părților expusă în referință și se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în recurs.

Reieșind din prevederile art. 414 Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârilor atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din dosar și oricăror probe noi prezentate instanței de apel, fiind obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat, produce un efect devolutiv complet în sensul că provoacă un control integral atât în fapt, cât și în drept numai la persoana care l-a declarat, la calitatea acesteia în proces și la persoana împotriva căreia este îndreptat de către jurisdicția de al doilea grad asupra hotărârii primei instanțe.

Potrivit explicațiilor date de către Plenul Curții Supreme de Justiție la pct. 14 al Hotărârii nr.22 din 12.12.2005 *„Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel”*, cu modificările ulterioare, în sensul cerințelor art. 414 Cod de procedură penală, chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat ori trebuia să se pronunțe prima instanță, prin apel, se transmit instanței de apel: dacă fapta reținută ori numai imputată s-a săvârșit ori nu; dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări s-a comis; în ce constă participația, contribuția materială a fiecărui participant; dacă există circumstanțe atenuante și agravante; dacă probele corect au fost apreciate; dacă toate în ansamblu au fost apreciate de prima instanță prin prisma cumulului de probe anexate la dosar în conformitate cu art.101 Cod de procedură penală.

Chestiunile de drept pe care le poate soluționa instanța de apel sînt: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just; dacă normele de drept procesual, penal, administrativ ori civil au fost corect aplicate. În cazul în care s-ar constata încălcări ale prevederilor legale referitor la ele, hotărîrea instanței de fond urmează a fi desființată cu rejudecarea cauzei.

Colegiul penal enunță că judecând apelul, instanța de apel nu a respectat întocmai aceste prevederi procesuale obligatorii.

După cum rezultă din textul deciziei atacate aceasta și-a bazat concluzia pe declarațiile inculpatei Bortă Ecaterina, și anume: *„care a negat faptul însușirii sumei rezultate din realizarea grîului transmis de către CP „Izvorul Mariei” la SRL „Liversina”, menționînd, că se cunosc cu Vorobiov V. aproximativ din anul 2007,*

cînd acesta activa în calitate de administrator la SRL „Tîmplarul”, iar mai apoi a activat ca administrator la CP „Izvorul Mariei”. Au fost în relații prietenești, se întîlneau des, inclusiv și la diferite ceremonii și sărbători. În vara anului 2009, SRL „Liversina”, pe care o conducea ea, cît și SRL „Cesamol Lux”, la care era conducător fiul ei Bortă A., aveau probleme financiare, legate de restituirea creditelor bancare. Pentru a rezolva situația, ea, împreună cu Bortă Adrian, au discutat cu Vorobiov V., care le-a comunicat, că poate să-i ajute printr-un împrumut acordat cu grîu, care ulterior îl vom achita din roadă viitoare sau îl vor restitui prin achitări cu bani .etc.

În decembrie 2009, Vorobiov V. i-a comunicat că grîul dat ca împrumut este din rezerva de stat și el are probleme, deoarece nu a fost în drept să elibereze careva grîu fără acordul Agenției de Stat pentru Rezerve și Ajutoare Umanitare, iar pentru a motiva lipsa cantității de grîu din depozitul sau din Medeleni, este necesar de încheiat un contract de depozit cu SRL „Liversina”, prin CP „Izvorul Mariei”, care ar demonstra că grîul este depozitat la un alt agent economic. Din motivul, că Vorobiov Victor, prin împrumutul acordat SRL „Liversina” și SRL „Cesamol Lux” a intervenit ca un salvator la un moment greu, ea, fără careva dubii la urmările care ar fi putut interveni ulterior, a semnat acest contract de depozit. În scopul restituirii grîului dat cu împrumut, a transmis în luna ianuarie 2010, în subarenda CP „Izvorul Mariei” 337 ha de pămînt însămînțate cu diferite culturi cerealiere, după care din roada an.2010 a mai întors 348,150 tone de grîu, iar în 2011 - 141,479 tone de grîu, cantitate care a fost transformată din valoarea 291550 lei, bani obținuți din vînzarea rapiței de pe pămîntul dat în subarenda. A fost achitat impozitul funciar pentru pămîntul dat în subarenda în mărime de 38 mii lei, cît și achitate în bani și producție în valoare de 148000 lei arenda pămîntului către cotași. SRL „Liversina” a înaintat cerere către Curtea de Apel Bălți privind intentarea procesului de insolvabilitate și aproximativ în perioada nominalizată, între ea și Vorobiov V. s-au început toate conflictele și neînțelegerile; precum și declarațiile martorilor Oboroc Maria, Țurcan Vladimir, Bortă Adrian.

Inculpata Bortă Ecaterina în ședința Curții de Apel Bălți nu a fost audiată, ceea ce vine în contradicție cu practica Curții Europene și cu explicațiile Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 22, din 12.12.2005 "Cu privire la practica examinării cauzelor penale în ordine de apel", cu modificările ulterioare, unde în pct. 14.1.1. este stipulat că: "În cazul în care s-a acceptat administrarea de probe noi sau cercetarea suplimentară a probelor administrate de prima instanță, începe o nouă etapă a ședinței de judecată în instanța de apel, și anume cercetarea judecătorească, care se desfășoară după regulile generale

prevăzute pentru prima instanță".

Instanța de apel nu este în drept să-și întemeieze concluziile sale pe probele cercetate de către prima instanță, astfel, se concluzionează că, Curtea de Apel nu putea să pună declarațiile inculpatei Bortă Ec. la baza hotărârii de achitare, atât timp cât aceasta nu a fost audiată în ședința instanței de apel. Cu atât mai mult, că depozitiile inculpatei depuse în instanța de fond nici nu au fost verificate de către instanța de apel.

Potrivit proceselor – verbale ale instanței de apel, în ședința de judecată nu a fost audiată inculpata, pe când urma să verifice nemijlocit sub toate aspectele, complet și obiectiv, declarațiile contradictorii în raport cu alte probe din dosar și să le dea o apreciere la justa lor valoare, argumentând motivele admiterii sau respingerii atât a probelor de învinuire, cât și a celor de apărare.

Aliniatul (1) art. 314 Cod de procedură penală prevede, că instanța de judecată este obligată, în cursul judecării cauzei, să cerceteze nemijlocit, sub toate aspectele, probele prezentate de părți sau administrate la cererea acestora, inclusiv să audieze inculpații, părțile vătămate, martorii, să cerceteze corpurile delictive, să dea citire rapoartelor de expertiză, proceselor-verbale și altor documente, precum și să examineze alte probe prevăzute de prezentul cod.

Instanța de recurs remarcă că, în cazul dat a avut loc încălcarea dreptului la un *proces echitabil*, CEDO sub principiu de proces echitabil, impune ca fiecărei părți să i se ofere posibilitatea rezonabilă de a-și susține cauza în condiții care să nu o plaseze într-o situație dezavantajată în raport cu *adversarul* ei. Existența *egalității armelor* în sensul unui just echilibru între părți are, în principiu, același rol atât în procesele civile, cât și în cele penale. În acest context, Curtea acordă o importanță deosebită aparențelor și sensibilității unei bune administrări a justiției.

Colegiul penal lărgit, consideră necesar să menționeze în speță și jurisprudența în materie penală a Curții Europene, astfel, în cauza Spînu vs. România, hotărârea din 29 aprilie 2008, CEDO a reiterat că „atunci când o instanță este sesizată cu soluționarea unei cauze în fapt și în drept și este investită să analizeze în ansamblul ei problema vinovăției sau a nevinovăției, ea nu poate din motive de echitate a procesului, să decidă asupra acestor probleme fără aprecierea directă a mărturiilor prezentate personal de inculpatul care susține că nu a comis fapta considerată infracțiune" (*hotărârile Ekbatani vs. Suedia din 26 mai 1988 și Constantinescu vs. România*).

Prin urmare, partea acuzării a fost în imposibilitatea de a adresa întrebări inculpatei, după cum vedem în procesul-verbal al ședinței instanței de fond sunt divergențe între declarațiile inculpatei, care a explicat că „*la sfârșitul lunii august începutul lui septembrie de la CP „Izvorul Mariei” a fost adus grâu în s. Chirileni la depozit cu facturi de expediție, care indica că CP „Izvorul Mariei” transmite la păstrate SRL „Liversina” grâu, care au fost transportate cu mijloacele tehnice ce aparțin CP „Izvorul Mariei” în cantitate de aproximativ 500 tone. L-a întrebat instanța inculpata a răspuns – „că la moment nu a clarificat pentru ce s-a adus grâul. Ulterior, în aproximativ 2 luni a clarificat pentru ce i s-a adus grâul cu d-nul Vorobiov, la ce ultimul i-a spus – să lase grâul să stea în depozit. Deoarece SRL „Liversina” avea probleme financiare în luna octombrie-noiembrie 2009 inculpata a început să realizeze grâul din depozit.”* (f.d.14-15, vol.II).

Totodată, instanța de recurs constată că, Curtea de Apel a examinat cauza în lipsa reprezentantului părții vătămate și civile Vorobiov Victor și avocatului acestuia Arabadji M., depozițiile căruia, fiind o probă exclusivă.

Conform procesului-verbal al instanței de apel din 29 ianuarie 2014, s-au prezentat procurorul, avocații Cojocari V., Lozan O. și inculpata Bortă Ec., însă nu s-a prezentat reprezentantul părții civile Vorobiov V. și avocatul Arabadji M., iar instanța de apel, soluționând întrebarea cu privire la posibilitatea examinării cauzei în absența ultimelor, a dispus examinarea cauzei în absența părții vătămate V. Vorobiov și avocatului M. Arabadji, necățînd la faptul că acuzatorul de stat – a considerat imposibilă examinarea cauzei în absența părții vătămate V. Vorobiov și avocatului M. Arabadji, considerînd, că urmează a fi audiată inculpata.

Faptul că inculpata nu a fost audiată în instanța de apel, instanța și-a motivat soluția printr-o frază „Nimeni nu a insistat la audierea inculpatei” (f.d.274, vol.II).

Astfel, instanța de apel urma să verifice motivul neprezentării reprezentantului părții vătămate V. Vorobiov și avocatului M. Arabadji în ședința de judecată, unde, urma să pună în discuție posibilitatea amînării ședinței de judecată, iar ulterior, după verificarea motivelor neprezentării părților, de a decide posibilitatea sau imposibilitatea examinării cauzei în absența acestora. Mai mult ca atît, în recursul declarat de V. Vorobiov, acesta a indicat, că preventiv a telefonat și comunicat instanței că se află în drum, însă din cauza condițiilor climaterice (29.01.2014) i s-a defectat transportul, rugînd amînarea examinării cauzei pentru o altă zi.

Colegiul penal lărgit reține, că la adoptarea deciziei instanța de apel nu a ținut cont de Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 19.06.2006 „Privind sentința judecătorească”, și anume pct. 38, care prevede că sentința de achitare trebuie să cuprindă – *indicarea învinuirii, aduse prin rechizitoriu*. De către instanța de fond Bortă Ec. a fost condamnată, iar instanța de apel adoptînd o sentință de achitare, însă în partea descriptivă a sentinței nu a indicat învinuirea adusă inculpatei prin rechizitoriu.

La o nouă rejudecare, instanța de apel urmează să facă o apreciere corespunzătoare declarațiilor inculpatei care a declarat că la 15 decembrie 2009 între SRL “Liversina” și CP “Izvorul Mariei” a fost întocmit contractul nr. 12-p de acordare a serviciilor de păstrare a grîului alimentar la rugămintea lui Vorobiov V., care i-a spus că grîul dat ca împrumut este din rezerva de stat, iar ultimul are probleme deoarece nu a fost în drept să elibereze careva grîu fără acordul Agenției de Stat pentru Rezerve și Ajutoare Umanitare. Însă, pentru a motiva lipsa cantității de grîu din depozitul său din Medeleni, era necesar de a întocmi un contract de depozit cu SRL “Liversina” prin CP “Izvorul Mariei”, care ar demonstra că grîul este depozitat la un alt agent economic.

Totodată, de ce inculpata ulterior, în anul 2011, la 14.01.2011 a încheiat tranzacția de împăcare cu Vorobiov V., pe care a semnat-o ambele părți. Tranzacția nominalizată constă în darea în subarendă 374 ha cet. Vorobiov V. contra datoriilor care le avea SRL “Liversina” și SRL “Cesamol Lux” față de el. Mai mult ca atît, în tranzacția de împăcare inculpata Bortă Ec. recunoaște faptul că adăugător la datoria de 690 000 lei, datorează și circa 702 tone de grîu alimentar, care nu are nici o tangență cu tranzacția de împăcare încheiată.

Mai mult ca atît, din conținutul cererii de chemare în judecată, reiese că relațiile relatate în cerere sunt datate din an. 2008-2009, iar datoria SRL “Liversina” este de 91 571 lei, de unde rezultă clar că sunt alte relații decît depozitarea grîului, care a avut loc în speță în perioada august-septembrie 2009.

La fel, instanța de apel urmează să se expună clar care era necesitatea de încheiere a contractului nr. 12-p de acordarea serviciilor de păstrare a grîului alimentar la rugămintea lui Vorobiov V., dacă din declarațiile inculpatei rezultă că, grîul adus la păstrare cu acordul lui Vorobiov V. l-a vîndut.

Astfel, instanța de apel a dat o apreciere pripită declarațiilor inculpatei, care fiind audiată în calitate de bănuit a explicat că, "în an. 2009 discutând cu directorul CP "Izvorul Mariei" în persoana lui Vorobiov V. i-a comunicat că are expediată scrisoare la rezervele de stat să-i permită ca cantitatea de 1000 tone de grâu care se află în s. Medeleni la păstrare pentru rezerva de stat să o vîndă, deoarece are un termen de 3 ani. Deoarece ea (Bortă Ec.) se afla în relații bune cu Vorobiov V., iar SRL "Liversina" și "Cesamol" gestionate de ultima aveau datorii la bancă i-a solicitat cet. Vorobiov V. să-i împrumute 500 tone de grâu, pentru a-și achita datoria. Vorobiov V. a fost de acord să-i împrumute cantitatea nominalizată. Grâul a fost vîndut diferitor firme. Careva contract de împrumut nu a întocmit, înțelegerea dintre ei a fost verbală, unde urma să se achite treptat prin diferite mijloace (f.d.191, vol.I), precum și cele depuse în instanța de fond.

După cum s-a menționat, inculpata Bortă Ec. în ședința instanței de apel nu a fost interogată, necăutînd la faptul că a fost prezentă la toate ședințele de judecată, iar la materialele cauzei este anexată o pledorie a inculpatei fără a fi semnată și datată (f.d. 271-273, vol.II), unde aceasta își expune părerea asupra învinuirii aduse.

Prin urmare, la judecarea cauzei instanța de apel nu a asigurat contradictorialitatea procesului penal, nu a cercetat nemijlocit, în ansamblu, sub toate aspectele și în mod obiectiv probele, nu a audiat inculpata, reprezentantul părții civile Vorobiov V., formulînd concluzia de nevinovăție a inculpatei Bortă Ec. de învinuirea adusă în baza art. 191 alin. (5) Cod penal, în mod exclusiv pe pledoria anexată la materialele cauzei în cadrul ședinței de judecată a instanței de apel și a martorilor, încălcînd prevederile art. 101, 314 alin. (1) Cod de procedură penală, prin ce s-a comis eroarea de drept prevăzută de art. 427 alin.(1) pct. 5) și 6) Cod de procedură penală.

Aceste erori nu pot fi corectate de către instanța de recurs deoarece soluționarea chestiunii respective ține de desfășurarea legală a procedurii de judecată în instanța de apel, care conform art. 414 Cod de procedură penală trebuie să judece apelul din punct de vedere al stării de fapt și de drept, deci al legalității și temeiniciei sentinței atacate.

În asemenea condiții, Colegiul penal, constatînd temeiurile prevăzute de art. 427 alin.(1) pct. (5) și (6) Cod de procedură penală, consideră că decizia instanței de apel urmează a fi casată, cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel.

În cadrul rejudecării cauzei instanța de apel, urmează să țină cont de motivele indicate în prezenta decizie, care au servit temei de casare a soluției adoptate, să verifice minuțios legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, la judecarea cauzei va respecta prevederile art. 315 Cod de procedură penală, principiul egalității armelor în proces, să înlăture divergențele între depozițiile inculpatei date în cadrul urmăririi penale și instanței de fond, apreciind toate probele în strictă conformitate cu prevederile art. 101 Cod de procedură penală și va da răspunsuri motivate și clare la cele invocate de avocați în apel, pronunțându-se asupra fiecărei probe prin aprecierea lor la justa valoare, astfel instanța de apel, respectând normele procesual-penale nominalizate, va adopta o hotărâre legală și întemeiată.

10. În conformitate cu art. 434, 435 alin.(1) pct.2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Admite recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Bălți, Valentina Costăș și de reprezentantul părții civile “Izvorul Mariei”, Vorobiov Victor, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 29 ianuarie 2014, în cauza penală în privința lui *Bortă Ecaterina Nicolae* și dispune rejudecarea cauzei în ordine de apel în aceeași instanță, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac, publicată la 26 august 2014.

Președinte

Petru Ursache

Judecători

Constantin Alerguș

Nadejda Toma

Petru Moraru

Oleg Sternioală